Ministerul Sănătății al Republicii Moldova

Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo''

APROBAT

Șef Direcție Management personal medical al Ministerului Sănătății

_____ **Vadim AFTENE**

„30" decembrie _____ **2016**

DIRECȚIA MANAGEMENT PERSONAL MEDICAL

Curriculum modular

ÎNGRIJIRI MEDICALE INDIVIDUALIZATE

Specialitatea
ÎNGRIJIREA BOLNAVILOR - 91310

Calificarea
ASISTENT MEDICAL

2016

Autori:

Rodica EMILIAN, profesor la disciplina *Bazele ştiinţei nursing,* grad didactic superior.

Natalia DICUSARĂ, profesor la disciplina *Bazele ştiinţei nursing.*

Elena COPACEANU, profesor la disciplina *Bazele ştiinţei nursing, grad didactic doi.*

Recenzenţi:

Elena STEMPOVSCAIA, doctor în ştiinţe psihopedagogice, conferenţiar universitar, Catedra Psihopedagogie specială. Preşedintele Asociaţiei de Nursing din Republica Moldova.

_____

Alina COMERZAN, manager în sănătate publică, asistent medical şef IMSP SCM „Sf. Arhanghil Mihail".

_____

Discutat:

La şedinţa Catedrei Nursing din 5 decembrie 2016

Şef catedră_____ Rodica FRIPTU

Aprobat:

La şedinţa Consiliului metodic din 26 decembrie 2016

Proces verbal nr. 3

Coordonat:

Şef Cabinet Instructiv- Metodic

Republican al Ministerului Sănătăţii

_____ **Diana SAVCA**

„27" XII 2016

CUPRINS:

I. Preliminarii 4

II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională 6

III. Competențe profesionale specifice modulului 7

IV. Administrarea unității de curs 8

V. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare 8

VI. Unitățile de învățare 9

VII. Studiu individual ghidat de profesor 17

VIII. Sugestii metodologice 18

IX. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale 20

X. Resurse necesare pentru desfășurarea procesului de studii 21

XI. Resursele didactice recomandate elevilor 21

I. Preliminarii

Reformele în domeniul educaţiei şi medicinei, au devenit o provocare pentru cadrele didactice din sistemul de instruire, impulsionând necesitatea modernizării curriculum-ului la modulul *Îngrijiri medicale individualizate* axat pe formarea/dezvoltarea la elevi a unui sistem de competenţe şi abilităţi specifice calificării asistentului medical.

Curriculum-ul modular vizează Planul de învăţământ care este elaborat în baza Planului – cadru pentru învăţământul postsecundar, axat pe Sistemul Credite de Studii aprobat prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educaţiei nr. 3/3 din 08.07.2014 şi pus în aplicare prin ordinul Ministerului Educaţiei nr. 811 din 14. 07.2014, Codul Educaţiei din Republica Moldova, Strategia Sănătate 2020.

Conform Codului Educaţiei al Republicii Moldova, art.64 Standardele şi Curriculum-ul în învăţământul profesional tehnic include:

a) planul-cadru de învăţământ şi planurile de învăţământ pe specialităţi;

b) curricula pe module/discipline;

c) ghiduri metodologice de aplicare a curricula.

Necesitatea modernizării procesului de formare a specialiştilor medicali cu studii postsecundare, ajustată la reformele actuale din domeniul ocrotirii sănătăţii, a fost influenţată de apariţia şi implementarea noilor acte legislative. Procesul de instruire în Centrul de excelenţă în medicină şi farmacie "Raisa Pacalo" se organizează în corespundere cu documentele legislative şi normative din ţară, prin coordonarea şi racordarea la cerinţele europene, care promovează calitatea pregătirii cadrelor medicale cu studii postsecundare:

A.Documente principale ale politicii Statului Republica Moldova în domeniul educaţiei:

1. *Codul Educaţiei al Republicii Moldova,(promulgat prin Decretul Nr.633, Monitorul Oficial nr.319-324, din 24.10.2014);*
2. *Programul de dezvoltare a învăţământului medical şi farmaceutic în Republica Moldova pe anii 2011-2020* (Hotărârea Guvernului nr.1006 din 27 octombrie 2010);
3. *Strategia de dezvoltare a învăţământului vocaţional/tehnic pe anii 2013-2020 şi Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei* (Hotărârea Guvernului nr. 97 din 01.02.2013)
4. *Noua Politică de Sănătate a Republicii Moldova pentru anii 2007-2021*;
5. *Protocoalele Clinice Naţionale;*
6. Strategia *Sănătatea 2020.*

B. Documente europene:

1. *Cadru de calificare european - o coordonare a proceselor de la Bologna, Kopenhaga şi Lisbona*: *Studiu de lungă durată.* Sursa: KOH (2001) 678 endg. din 21.11.2001;
2. Comisia Europeană (2005): *Pe calea spre cadru de calificare european în studii de lungă durată,* Documente de lucru a comisiei, (2005) 957 din 08.07.2005, Brüssel;
3. Consiliul Europei, Comisia Europeană (2006): *Modernizarea instruirii generale şi profesionale: aportul elementar asupra bunăstării şi unificării sociale în Europa, raportul comun referitor la progrese în cadrul programului de lucru "Instruire generală şi profesională 2010"*, din Instrucţiuni Europene (EU ABl.) C 79/1 din 01.04.2006, Brüssel.
4. *Directiva UE2005/36/EG a Parlamentului European şi a Consiliului de recunoaştere a calificărilor profesionale;*

C. Documentele Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii în domeniul pregătirii cadrelor medicale:

1. *Framework for Action on Interprofesional Education and Collaborative Practice.* Geneva, WHO, 2010;
2. *Health 2020 policy framework and strategy.* EUR/RC62/8. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe. Regional Commitete for Europe. Sixty-secong session. Malta, 10-13 september, 2012;
3. *The Wold Health Report 2006 – Working toghether for health.* Geneva, WHO, 2006;
4. *Nursing and Midwifery Services. Strategic Directions* 2011-2015. WHO/HRH/HPN/10.1. Geneva, WHO;
5. *Munich Declaration. Nurses and midwives: A Force for Health,* 2000, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2000.

Curriculum modular este un document normativ şi obligatoriu pentru realizarea procesului instructiv-educativ, ce va asigura formarea la elevi a unor abilităţi, valori şi atitudini care să corespundă cerinţelor sistemului naţional de ocrotire a sănătăţii. Aplicarea curriculum-ului axat pe competenţe contribuie la dezvoltarea personalităţii elevului şi este eficient în cazul cînd procesul educaţional va fi centrat pe elev şi rezultatele finale concretizate prin competenţe. Funcţia curriculum-ului la modulul *Îngrijiri medicale individualizate* se încadrează în problematica reformei din sistemul de învăţământ şi se axează pe dezvoltarea competenţelor profesionale specifice asistentului medical, ce sunt ajustate la solicitările societăţii şi la satisfacerea necesităţilor instituţiilor medicale.

În procesul elaborării curriculum-ului au fost luate în considerare următoarele principii:

1. *Principiul abordării integrate a modulului* – structura conţinuturilor într-un mod integrat, care are ca scop dezvoltarea competenţelor profesionale ale elevului.
2. *Principiul centrării activităţii/demersului didactic pe elev* – acceptarea unui model de învăţare activă, centrat pe elev, orientat către activităţi individuale, în grup, care să permită dezvoltarea independenţei de acţiune, a originalităţii, a creativităţii, a capacităţii de lucru în echipă, combinând acestea cu individualizarea, sistematizarea şi continuitatea în învăţare.
3. *Principiul funcţionalităţii/utilităţii sociale a procesului didactic* – dezvoltarea competenţelor necesare pentru integrarea organică a absolvenţilor în societate. Principiul este realizat în baza soluţionării unor situaţii de problemă apropiate de pratica medicală, depăşirea cărora contribuie la formarea capacităţilor de autoperfecţionare (autoinstruire).
4. *Principiul corelaţiei interdisciplinare* – abordarea demersului didactic interdisciplinar cu alte disciplini.

Important ca în cadrul predării modulului să se pună accentul pe caracterul formativ al instruirii, pe cultivarea la elevi a competenţelor de a învăţa, prin folosirea metodelor şi tehnicilor active de dobândire a cunoştinţelor şi de formare a abilităţilor.

Curriculum-ul oferă libertate de decizie metodologică profesorului în:

- proiectarea demersului educaţional,
- optimizarea strategiei şi tehnologiei didactice în cadrul procesului de predare învăţare-evaluare a modulului, privind consecutivitatea unităţilor de conţinut sau a temelor abordate pe parcursul semestrului/anului de studii,
- promovarea principiilor intra şi interdisciplinarităţii în procesul activităţilor didactice în vederea fundamentării învăţării şi realizării transferului de cunoştinţe în diverse contexte,

- elaborarea produselor curriculare: manuale, compendii, ghiduri, culegeri de itemi, tabele, microtabele, soft-uri educaţionale corespunzătoare curriculum-ului în vederea eficientizării demersului educaţional la modul,
- formarea competenţelor profesionale la viitorii specialişti medicali.

Curriculum-ul este adresat profesorilor din colegiile de medicină din ţară, specialiştilor, care predau modulul, autorilor de manuale şi ghiduri metodologice, precum şi elevilor.

II. Motivaţia, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională

Concepţia didactică asigură o viziune coerentă şi logică asupra predării-învăţării-evaluării modulului *Îngrijiri medicale individualizate.* Importanţa studierii modulului este determinată de promovarea consecventă a educaţiei profesionale prin valorificarea patrimoniului intelectual naţional corelat cu cel european. Modulul vizează dimensiunea comunicativ-acţională a profesiei de asistent medical, în formarea competenţelor ce se bazează, cu preponderenţă, pe tehnologiile informaţionale actuale, pe aspectul comunicativ şi metodelor moderne de promovare a sănătăţii, a investigaţiilor, a tratamentului bolnavului.

Modulul *Îngrijiri medicale individualizate* este pilonul studierii disciplinelor de specialitate, ce are menirea de a forma la elevi, capacităţi, deprinderi şi abilităţi ghidate de gândire clinică. Ţinând cont de caracterul profund aplicativ al profesiei medicale, cunoştinţele valorează mai mult atunci când pot fi aplicate practic, creativ, independent şi critic. Viitorul asistent medical aplică cunoştinţele şi abilităţile formate, prin diferite operaţii de gândire, care îi dau posibilitatea de a tria cu eficienţă informaţia, materializând-o în comportamentul practic, prin îngrijirea persoanelor sănătoase şi bolnave în vederea prevenirii şi tratării îmbolnăvirilor.

Concepţia disciplinei se axează pe un şir de principii de proiectare-realizare cum ar fi:

- *principiul abordării funcţionale şi acţionale* – funcţia de bază este comunicativitatea;
- *principiul continuităţii şi consecvenţei* – legătura dintre conţinuturi;
- *principiul abordării interdisciplinare şi interculturale* – legătura între conţinuturile disciplinelor fundamentale şi de specialitate;
- *principiul autonomiei elevului.*

Curriculum-ul include o evaluare continuă şi obiectivă a competenţelor formate, asigurându-le absolvenţilor şanse sporite de angajare în câmpul muncii şi oportunităţi de realizare profesională.

Organizarea studierii şi evaluării subiectelor studiului individual

Studiul independent reprezintă o activitate de autoinstruire şi autoformare, care asigură indivizilor adaptarea la climatul social şi profesional. Prin studiu independent elevii explorează informaţii, aplică metode proprii de studiere, adaptabile stilului de învăţare şi capacităţilor de înţelegere pe care le posedă fiecare. Studierea independentă a conţinuturilor îi creează elevului deprinderea responsabilităţii faţă de anumite sarcini încredinţate, solicită efort propriu în dezvoltarea sa ca viitor specialist de vocaţie.

Activităţile de studiere ale elevilor sunt bazate pe cercetare, pe asocierea informaţiilor noi cu cele deja asimilate. Ei au ocazia să-şi dezvolte deprinderi de a împărtăşi din experienţa celorlalţi, să-şi consolideze cunoştinţele într-un climat pozitiv. Aplicarea studiului individual cere ca elevii să fie bine instruiţi cum să se documenteze şi să se informeze, care sunt modalităţile de informare de care au nevoie şi cum să opereze în mod corect cu ele.

Activând independent elevii îşi dezvoltă capacitatea de organizare şi planificare, formează deprinderi de muncă intelectuală; dezvoltă spiritul de iniţiativă şi încredere în forţele proprii; dezvoltă preocupările de reflecţie; dezvoltă capacităţi de afirmare creatoare, selectare şi analiza informaţiei, antrenează creativitatea şi îndrăzneala de a lua decizii; formează personalităţi multilateral dezvoltate, capabile să reziste în condiţiile de existenţă a societăţii. Elevii sunt informaţi şi familiarizaţi cu unele recomandări pentru realizarea cu succes a studiului individual. Profesorii indică sarcinile, care urmează a fi executate, indică sursele bibliografice, formulează unele indicaţii privind modalitatea de rezolvare a respectivelor sarcini. Un rol deosebit i se atribuie profesorului în procesul de informare şi documentare a materialelor ce urmează a fi studiate. Pentru studierea temeinică a conţinuturilor prevăzute din curricula la modul, elevii utilizează diverse metode de studiu independent, cum ar fi: prezentări în format Power Point, comunicări, filme didactice, pliante, postere etc. Intervenţiile profesorului se resimt mai cu seamă în momentele iniţiale şi finale ale studiului, punând accentul pe eforturile proprii ale elevilor, pe iniţiativa lor.

De rând cu evaluarea calitativă toate aceste eforturi din partea elevilor sunt evaluate şi cantitativ prin aprecieri cu note, în cadrul evaluării sumative semestriale, a examenelor de promovare.

III. Competenţele profesionale specifice modulului

1. Argumentarea Conceptului Virginiei Henderson, privind nevoile fundamentale

- Argumentarea conceptului despre om, sănătate şi boală
- Recunoaşterea celor 14 nevoi fundamentale a omului sănătos şi bolnav

2. Elaborarea dosarului de Nursing

- Culegerea datelor obiective şi subiective
- Departajarea manifestărilor de independenţă şi manifestărilor de dependenţă
- Identificarea problemelor de sănătate la pacienţi cu diverse afecţiuni
- Stabilirea diagnosticului de îngrijire
- Realizarea intervenţiilor conform planului de îngrijire

3. Utilizarea tehnicilor actuale de asistare a pacientului

4. Îngrijirea individualizată a pacientului

- Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului respirator
- Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului cardiovascular
- Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului digestiv
- Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului urinar
- Acordarea primului ajutor pacienţilor în stări de urgenţă
- Îngrijirea bolnavului febril
- Îngrijirea pacienţilor vârstnici
- Îngrijirea şi susţinerea psihologică a pacienţilor în stare terminală

5. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale

6. Promovarea modului sănătos de viaţă

IV. Administrarea unităţii de curs

Codul modulului	Unitatea de curs	Semestrul	Numărul de ore				Forma de evaluare	Numărul credite
			Total	Contact direct		Studiu individual		
				Teorie	Practică			
F.05 O.016	Îngrijiri medicale individualizate	V	150	45	90	15	Examen	5

V. Repartizarea orientativă a orelor pe unităţi de învăţare

Nr. d/o	Unităţi de învăţare	Numărul de ore		
		Contact direct		Studiu Individual
		Teorii	Practica	
1.	Conceptul Virginiei Henderson. Nevoia şi homeostazia.	2	4	15
2.	Procesul de Nursing. Etapa I a demersului de îngrijire.	2	4	
3.	Procesul de Nursing. Etapa a II-a şi a III-a a procesului de îngrijire.	2	4	
4.	Procesul de Nursing. Etapa a IV-a şi a V-a a procesului de îngrijire.	2	4	
5.	Nevoia de a respira şi a avea o bună circulaţie.	2	8	
6.	Nevoia de a mînca şi a bea.	2	4	
7.	Nevoia de a elimina.	2	4	
8.	Procesul de Nursing. Nevoi fndamentale. *Lecţie de evaluare.*	2		
9.	Nevoia de a se mişca şi a avea o bună postură.	2	4	
10.	Nevoia de a dormi şi a se odihni.	2	4	
11.	Nevoia de a se îmbrăca şi dezbrăca.	2	4	
12.	Nevoia de a menţine temperatura corpului în limitele normale.	2	4	
13.	Nevoia de a fi curat, îngrijit, de a proteja tegumentele şi mucoasele.	2	4	
14.	Nevoi fndamentale. *Lecţie de evaluare.*	2	-	
15.	Nevoia de a evita pericolul. Nevoia de a comunica.	2	8	
16.	Nevoia de a fi preocupat. Nevoia de a acţiona conform propriilor convingeri şi valori, de a practica religia.	2	8	
17.	Nevoia de a se recrea.	2	4	
18.	Nevoia de a învăţa cum să-ţi păstrezi sănătatea.	2	4	
19.	Nevoile fundamentale. *Lecţie de evaluare.*	2	-	
20.	Asistenţa medicală acordată bolnavilor la domiciliu	2	4	
21.	Particularităţile de îngrijire a vîrstnicului.	2	4	
22.	Îngrijiri paliative.	2	4	
23.	Sarcinile asistentului medical după constatarea decesului.	1	2	
Total 150		**45**	**90**	**15**

VI. Unităţile de învăţare

Unităţi de competenţă	Unităţi de conţinut	Abilităţi
	Conceptul Virginiei Henderson. Nevoia şi homeostazia.	
Argumentarea Conceptului Virginiei Henderson, privind nevoile fundamentale. Departajarea manifestărilor de independenţă şi manifestărilor de dependenţă.	1. Conceptul despre om: definiţia individului, teoria holistică. 2. Noţiuni generale de Nursing, nursă. Cadrul conceptual al îngrijirilor. 3. Nevoi fundamentale-generalităţi. Clasificarea nevoilor umane după teoria lui A.Maslov. Modelul conceptual al V.Henderson. 4. Nevoia şi homeostazia. 5. Independenţa şi dependenţa în satisfacerea nevoilor fundamentale. 6. Sursele de dificultate.	– Definirea individului, teoria holistică; – Definirea noţiunilor de nursing şi nursă; – Clasificarea nevoilor umane după teoria lui A.Maslov; – Enumerarea nevoilor umane după conceptul V.Henderson; – Departajarea între manifestările de independenţă şi dependenţă în satisfacerea nevoilor fundamentale; – Recunoaşterea surselor de dificultate în satisfacerea nevoilor fundamentale.
	Procesul de Nursing. Etapa I a demersului de îngrijire.	
Culegerea datelor obiective şi subiective. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale.	1. Definiţia procesului de Nursing. 2. Prezentarea generală a etapelor procesului de îngrijire. 3. Prima etapă a procesului de îngrijire. Colectarea de date. Tipuri de informaţii culese. Date stabile, variabile, surse de informaţii. Observarea. Interviul, condiţiile pentru interviu, abilităţi ale asistentului medical de a facilita interviul.	– Definirea noţiunii procesului de Nursing; – Diferenţierea etapelor procesului de îngrijire; – Colectarea de date de la bolnav; – Enumerarea condiţiilor pentru interviu; – Recunoaşterea abilităţilor asistentului medical de a facilita interviul.
	Procesul de Nursing. Etapa a II-a şi a III-a a procesului de îngrijire.	
Departajarea manifestărilor de independenţă şi manifestărilor de dependenţă.	1. Procesul de Nursing. - etapa a II-a şi a III-a. 2. Analiza şi interpretarea datelor. 3. Departajarea între	– Analizarea şi interpretarea datelor culese; – Departajarea între manifestările de independenţă şi manifestările de dependenţă;

Identificarea problemelor de sănătate la pacienţi cu diverse afecţiuni. Stabilirea diagnosticului de îngrijire.	manifestările de independenţă şi manifestările de dependenţă. 4. Diagnosticul de îngrijire. Componentele diagnosticului de îngrijire. 5. Etapa a III-a a demersului de Nursing. Planificarea îngrijirilor.	– Aprecierea sursei de dificultate în satisfacerea nevoilor bolnavului; – Stabilirea diagnosticului de îngrijire; – Definirea obiectivelor de îngrijire.
Procesul de Nursing. Etapa a IV-a şi a V-a a procesului de îngrijire.		
Realizarea intervenţiilor conform planului de îngrijire.	1. Procesul de Nursing. - etapa a IV-a şi a V-a. Realizarea îngrijirilor. 2. Reacţiile pacientului în timpul îngrijirilor. 3. Evaluarea îngrijirilor-etapa a V-a de ingrijire.	– Efectuarea îngrijirilor în probleme de sănătate; – Evaluarea îngrijirilor aplicate bolnavului.
Nevoia de a respira şi a avea o bună circulaţie.		
Elaborarea dosarului de Nursing. Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului respirator. Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului cardiovascular.	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoilor de a respira şi a avea o bună circulaţie: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoilor de a respira şi a avea o bună circulaţie: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a respira; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire; – Definirea nevoii de a avea o bună circulaţie; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.

	Nevoia de a mînca şi a bea.	
Elaborarea dosarului de Nursing. Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului digestive.	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a mînca şi a bea: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a mînca şi a bea: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a mînca şi a bea; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a elimina.	
Elaborarea dosarului de Nursing. Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului digestiv. Îngrijirea pacienţilor cu afecţiuni a sistemului urinar.	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a elimina: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a elimina: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a elimina; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a se mişca şi a avea o bună postură.	
	1. Definiţie, independenţa	– Definirea nevoii de a se mişca şi a avea o

Elaborarea dosarului de Nursing. Utilizarea tehnicilor actuale de asistare a pacientului. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale. Promovarea modului sănătos de viaţă.	în satisfacerea nevoii de a se mişca şi a avea o bună postură: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a se mişca şi a avea o bună postură : - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	bună postură ; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a dormi şi a se odihni.	
	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a dormi şi a se odihni: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a dormi şi a se odihni : - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a dormi şi a se odihni ; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a se îmbrăca şi dezbrăca.	
	1. Definiţie, independenţa	– Definirea nevoii de a se îmbrăca şi

	în satisfacerea nevoii de a se îmbrăca şi dezbrăca: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a se îmbrăca şi dezbrăca: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	dezbrăca ; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a menţine temperatura corpului în limitele normale.	
	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a menţine temperatura corpului în limitele normale: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a menţine temperatura corpului în limitele normale: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a menţine temperatura corpului în limitele normale; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.

	Nevoia de a fi curat, îngrijit, de a proteja tegumentele şi mucoasele.	
	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a fi curat, îngrijit, de a proteja tegumentele şi mucoasele: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a fi curat, îngrijit, de a proteja tegumentele şi mucoasele: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a fi curat, îngrijit, de a proteja tegumentele şi mucoasele; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a evita pericolul. Nevoia de a comunica.	
	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoilor de a evita pericolul şi de a comunica: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoilor de a evita pericolul şi de a comunica: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de	– Definirea nevoii de a evita pericolul; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire. – Definirea nevoii de a comunica; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.

	dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	
	Nevoia de a fi preocupat. Nevoia de a acţiona conform propriilor convingeri şi valori, de a practica religia.	
	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoilor de a fi preocupat şi de a acţiona conform propriilor convingeri şi valori, de a practica religia: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoilor de a fi preocupat şi de a acţiona conform propriilor convingeri şi valori, de a practica religia : - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a fi preocupat; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire. – Definirea nevoii de a acţiona conform propriilor convingeri şi valori, de a practica religia; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
	Nevoia de a se recrea.	
Elaborarea dosarului de Nursing. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale.	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a se recrea: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a	– Definirea nevoii de a se recrea; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.

Promovarea modului sănătos de viaţă.	se recrea: - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	
	Nevoia de a învăţa cum să-ţi păstrezi sănătatea.	
	1. Definiţie, independenţa în satisfacerea nevoii de a învăţa cum să-ţi păstrezi sănătatea: - factorii care influenţează satisfacerea nevoii; - manifestările de independenţă; - intervenţiile asistentului medical pentru menţinerea independenţei. 2. Dependenţa în satisfacerea nevoii de a învăţa cum să-ţi păstrezi sănătatea : - sursa de dificultate; - manifestările problemelor de dependenţă; intervenţiile asistentului medical în problemele de sănătate.	– Definirea nevoii de a învăţa cum să-ţi păstrezi sănătatea; – Enumerarea factorilor care influenţează satisfacerea nevoii; – Descrierea intervenţiilor asistentului medical pentru menţinerea independenţei în satisfacerea nevoii; – Enumerarea surselor de dificultate; – Indicarea problemelor de sănătate; elaborarea planului de îngrijire.
Asistenţa medicală acordată bolnavilor la domiciliu.		
Utilizarea tehnicilor actuale de asistare a pacientului Îngrijirea individualizată a pacientului.	1. Axarea pe personalitatea pacientului - principiul de bază în îngrijire. 2. Managementul echipei multidisciplinare de îngrijiri la domiciliu. 3. Cerinţele faţă de camera bolnavului. Obiective de îngrijire. 4. Supravegherea funcţiilor normale şi	– Enumerarea principiilor de bază în îngrijiri la domiciliu; – Descrierea managementului echipei multidisciplinare de îngrijiri la domiciliu; – Identificarea celor mai importante probleme ale îngrijirii la domiciliu; – Supravegherea funcţiilor normale şi modificate patologic ale bolnavilor la domiciliu; – Aplicarea corectă a tratamentului.

	modificate patologic.	
	Particularităţile de îngrijire a vîrstnicului.	
Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale	1. Noţiune de gerontologie şi geriatrie. 2. Etapele, clasificarea îmbătrânirii. Schimbările în organismul vârstnicului. 3. Particularităţile de îngrijire a vârstnicilor. Instituţionalizarea vârstnicului.	– Definirea noţiunilor de geriatrie şi gerontologie; – Clasificărea etapelor îmbătrînirii; – Explicarea schimbărilor în organismul vîrstnicului; – Enumerarea particularităţilor de îngrijire a vîrstnicilor; – Argumentarea instituţionalizării vîrstnicului.
	Îngrijiri paliative.	
	1. Definiţie. Obiectivele şi principiile de îngrijiri paliative. 2. Echipa de îngrijire. 3. Necesităţile muribundului. 4. Tipuri de servicii în cadrul îngrijirilor paliative.	– Definirea noţiunii de îngrijiri paleative; – Recunoaşterea obiectivelor şi a principiilor de îngrijiri paliative; – Identificarea necesităţilor muribundului; – Caracterizarea tipurilor de servicii în cadrul îngrijirilor paliative.
Sarcinile asistentului medical după constatarea decesului.		
Îngrijirea şi susţinerea psihologică a pacienţilor în stare terminală.	1. Tanatologia. 2. Organizarea şi luarea măsurilor corespunzătoare în caz de deces a unui bolnav internat. 3. Intervenţii după deces. Regulile de comportare cu cadavrul.	– Definirea noţiunii de tanatologie; – Organizarea şi luarea măsurilor corespunzătoare în caz de deces a unui bolnav internat; – Recunoaşterea intervenţiilor asistentului medical după deces; – Enumerarea regulilor de comportare cu cadavrul.

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalităţi de evaluare	Termeni de realizare (ore)
1. Stresul şi luarea deciziilor.	Prezentare în programul PPT	Portofoliu digital	2
2. Educaţia pentru sănătate a lucrătorului medical.	Referat	Portofoliu	2
3. Consecinţele utilizării drogurilor pentru organism.	Poster	Portofoliu	2
4. Modul sănătos de viaţă.	Comunicare	Portofoliu	2

5. Deprinderi nocive în societate.	Pliant informativ	Portofoliu	2
6. Maladiile sexual transmisibile.	Poster	Portofoliu	2
7. Somnul şi importanţa lui.	Referat	Portofoliu	2
8. Comunicarea în activitatea asistentului medical.	Referat	Portofoliu	1

VIII. Sugestii metodologice

Strategiile didactice sunt modalităţi de îmbinare eficientă a metodelor cu mijloacele de învăţământ, cu modul de organizare a conţinutului, cu formele de activitate (frontal, de grup, individual), cu modul de prezentare a informaţiilor (problematizare, descoperire,etc), cu dirijarea activităţii (direct, indirect, algoritmic) şi cu formele de evaluare (iniţială, formativă, finală). Strategia didactică reuneşte sarcinile de învăţare cu situaţiile de învăţare, reprezentând un sistem complex şi coerent de mijloace, metode, materiale şi alte resurse educaţionale, care vizează realizarea obiectivelor.

Conform pedagogiei competenţelor, în cadrul predării disciplinei Îngrijiri medicale individualizatese pune accent pe:

- crearea situaţiilor de motivare a elevului pentru activitatea de cunoaştere;
- oferirea oportunităţilor fiecărui elev de a-şi valorifica potenţialul intelectual, aptitudinile personale şi experienţa individuală;
- stimularea spiritului critic constructiv, a capacităţii de argumentare şi de identificare a alternativelor;
- favorizarea accesului la cunoaştere prin forţe proprii, stimulând atitudinea reflexivă asupra propriilor demersuri de învăţare;
- cultivarea independenţei cognitive, a autonomiei în învăţare;
- formarea la elevi a unor atitudini şi comportamente conform valorilor profesionale, general-umane şi naţionale.

În acest context, punem accent pe:

- strategii didactice *relevante*, construite în baza situaţiilor reale din viaţa profesională;
- strategii *inductive* – elevii rezolvă probleme, iau decizii în baza unor cazuri/probleme concrete;
- strategii *active* – elevii învaţă prin acţiune, implicare;
- strategii bazate pe *colaborare* - activităţi în grupuri şi prin cooperare;
- strategii *interactive* – discuţii dirijate şi dezbateri;
- strategii *critice* – elevii sunt încurajaţi să-şi expună punctele de vedere, să argumenteze.

Atenţionăm ca în cadrul studierii disciplinei să se respecte exigenţele învăţării de durată, cum ar fi: utilizarea unor strategii didactice, care pun accent nu doar pe acumularea unor cunoştinţe, ci şi pe formarea/consolidarea continuă a deprinderilor, dezvoltarea capacităţii de autoevaluare, folosirea strategiilor interactive bazate pe alternarea formelor de activitate individuală, în perechi şi în grup cu formarea la elevi a abilităţilor de cooperare.

Forma de organizare se referă la modul/maniera de lucru în care se realizează activitatea *binomului profesor-elev*, mod de lucru cu grupul sau individual.

Din punct de vedere funcţional sunt considerate sisteme de organizare a activităţii de predare-învăţare, în cadrul cărora se vehiculează conţinuturi şi se fructifică obiectivele educaţiei în lumina principiilor didactice prin intermediul metodelor şi mijloacelor didactice. Ele sunt cele

care îmbină armonios activitatea de predare cu cea de învăţare, corelându-le permanent şi realizând un consens.

Raportată la modul în care se realizează relaţia profesor-elev şi la numărul de participanţi la activitate se pot desemna formele de desfăşurare a procesului didactic: frontale, în perchi de grup şi individuale:

- *activităţi frontale* – lecţii prelegeri, excursii, vizionarea de filme didactice etc.;
- *activităţi în perechi* – evaluare reciprocă;
- *activităţi de grup* – consultaţii, exerciţii independente, cercul ştiinţifico-practic studenţesc, întâlniri cu specialiştii, concursuri, sesiuni de comunicări, dezbateri pe teme de specialitate;
- *activităţi individuale* – munca independentă, studiul individual, efectuarea temelor pentru acasă, pregătirea şi susţinerea unor comunicări, pregătirea pentru examen.

Formele de organizare a activităţii didactice sunt complementare şi se pot desfăşura concomitent, în funcţie de obiectivele şi conţinutul didactic. Educarea elevilor de a practica ei înşişi cât mai multe forme ale învăţării se soldează cu efecte pozitive.

Metodele de învăţământ sunt o componentă importantă a strategiilor didactice, a tehnologiilor didactice, reprezintă sistemul de căi, procedee, tehnici, mijloace adecvate de instruire, care asigură desfăşurarea şi finalizarea de performanţe şi eficienţă a procesului de învăţământ. Trecerea la o metodologie actuală, centrată pe elev, implică elevul în procesul de învăţare mai activă, acţională.

Prin implicarea activă la îngrijirea pacienţilor, elevii dobândesc cunoştinţe şi abilităţi, care îi ajută să devină responsabili pentru activităţile realizate. În procesul de instruire a disciplinei e necesar de a aplica diverse tehnici de învăţare interactivă ce pot fi utilizate la unele etape ale lecţiei.

Etapa de evocare (E) – se realizează mai multe activităţi cognitive importante, elevii sunt puşi în situaţii de a gîndi asupra ceea ce ştiu deja despre subiect, de a-şi motiva învăţarea. La această etapă elevii sunt stimulaţi pentru a învăţa activ. Menţinerea implicării active a elevilor în procesul de învăţare, se realizează prin stabilirea obiectivelor învăţării, ce sporesc la elevi motivaţia proprie, eficientizând învăţarea.

Etapa de realizare a sensului (R) – se propun sarcini de informare şi procesare a informaţiei noi, ca rezultat crează sau construesc sensul. La această etapă cel care învaţă vine în contact cu informaţiile noi sub forma lecturii unui text, vizionării unui film, audierii unui discurs, efectuării unui experiment, realizării unui algoritm. În cadrul lucrărilor practice, la această etapă informaţia nouă poate fi redată şi sub formă de comunicare şi examinare a unui pacient, participare la efectuarea unei investigaţii diagnostice, curative, aplicarea măsurilor de îngrijire, elaborarea planului de Nursing etc.

Etapa de reflecţie (R) – elevii îşi consolidează cunoştinţele noi şi îşi restructurează activ schema, pentru a include în ea alte concepte. Reflecţia este faza lecţiei în care elevii analizează ideile descoperite în faza precedentă şi interpretează, practică, demonstrează, exersează, argumentează, dezbat, aici are loc învăţarea durabilă.

La această etapă se utilizează diverse tehnici de învăţare, care generează un schimb sănătos de idei între elevi, prin care se dezvoltă vocabularul, precum şi capacitatea de exprimare, analiză, sinteză, formarea deprinderilor practice şi aplicare.

Etapa de extindere (E) – elevilor li se propune să aplice în experienţa cotidiană noile achiziţii intelectuale. Avantajul etapei constă în faptul că elevii obţin realizarea unui transfer de

cunoaştere în autentic, aplică cele însuşite la ore în situaţii de integrare simulată şi dezvoltă competenţele, care devin pe parcurs modele comportamentale obişnuite. Monitorizând procesul de învăţare, profesorul este mai mult decât o sursă de informaţii, el se transformă într-un partener al elevului în procesul de învăţare. Metodele centrate pe elev îl implică în evaluarea eficacităţii procesului său de învăţare şi în stabilirea obiectivelor pentru dezvoltarea viitoare. Avantajele metodelor centrate pe elev ajută la pregătirea elevului atât pentru o tranziţie mai uşoară spre locul de muncă, cât şi spre învăţarea continuă.

Mijloacele didactice prezintă ansamblul instrumentelor materiale, naturale sau tehnice, selectate şi adaptate pedagogic la nivelul metodelor şi procedeelor de instruire, pentru realizarea eficientă a sarcinilor de predare-învăţare-evaluare.

Introducerea în practica didactică a mijloacelor de învăţământ, facilitează desfăşurarea activităţii de predare-învăţare şi realizarea obiectivelor instructive-educative prestabilite. Psihopedagogia mijloacelor de învăţământ recomandă integrarea lor în activitatea didactică, pentru valoarea lor formativă, pentru facilitarea procesului de formare a competenţelor profesionale, pentru valoarea demonstrativă şi intuitivă a acestor surse de informare, pentru actualizarea informaţiei, pentru avantajul transmiterii unui volum mare de informaţii. Utilizarea mijloacelor didactice la disciplină (mijloace didactice vizuale, auditive, audiovizuale) contribuie la sporirea eficienţei procesului de învăţare prin:

- aprofundarea proceselor de analiză şi sinteză;
- clasificarea aspectelor insuficient sesizate prin lectura imaginii;
- asigurarea pătrunderii prin gândire a celor repetate;
- formarea la elevi a unei viziuni de ansamblu asupra celor studiate;
- integrarea noilor cunoştinţe în sistemul cognitiv propriu al elevului.

Una din priorităţile formării iniţiale a specialiştilor medicali medii este elaborarea strategiilor noi prin implementarea tehnologiilor informaţionale avansate, ceea ce permite pregătirea cadrelor medicale medii da specialitate şi adaptarea lor optimă la condiţiile de schimbare rapidă a societăţii contemporane, competent să presteze servicii medicale de calitate.

IX. Sugestii de evaluare a competenţelor profesionale

Pedagogia axată pe competenţe orientează *vectorul evaluării* spre o evaluare continuă/formativă prin motivarea elevilor şi realizarea feedback-ului. În activitatea didactică va reuşi acel profesor care va oferi la fiecare lecţie un set de sarcini didactice pe niveluri, elaborate în contextul taxonomiilor, fapt ce va permite valorificarea la maximum a potenţialului intelectual al fiecărui elev. Prin sarcini didactice de dificultate diferită, profesorul orientează şi dirijează activitatea de studiere a elevilor, formându-le un stil de muncă intelectuală. După modul în care se integrează în desfăşurarea procesului didactic la disciplină identificăm trei tipuri de evaluare:

- *evaluare iniţială* – se realizează la începutul demersurilor instructiv-educative, pentru a stabili nivelul la care se situează elevul, a determina nivelul de pregătire, experienţa şi orientarea lui în domeniu. Rezultatele evaluării iniţiale pe parcursul căreia se vor utiliza chestionarul, interviul, testele, harta conceptuală, vor servi ca bază pentru desfăşurarea eficientă a procesului de educaţie;
- *evaluarea formativă* – se realizează pe parcursul procesului didactic, organizându-se verificări sistematice (la fiecare lecţie), prin examinări orale, fişe de lucru, probe de autoevaluare, observarea curentă a comportamentului elevului;

- *evaluarea sumativă* – se realizează la sfârşitul studierii disciplinei, prin examene de promovare, susţinute prin rezolvarea unor probe orale, scrise, demonstraţii. Are ca scop stabilirea gradului de instruire a elevilor.

Evaluarea reprezintă un moment esenţial în desfăşurarea activităţii didactice, deoarece prin intermediul ei poate fi înregistrat progresul şcolar, ceea ce ne ajută să apreciem în ce măsură rezultatele obţinute sunt în concordanţă cu obiectivele stabilite.

X. Resurse necesare pentru desfăşurarea procesului de studii

Mijloacele didactice utilizate în cadrul lecţiilor de *Îngrijiri medicale individualizate* sunt:

1. Curriculum modular
2. Planul tematic la modul
3. Proiecte didactice pentru lecţiile teoretice şi pentru lecţiile practice
4. Prezentări în programul Power-Point
5. Filme didactice
6. Standarde de proces
7. Ghid pentru lecţii practice
8. Mulaje
9. Seturi de materiale necesare pentru demonstrarea deprinderilor practice
10. Planşe colorate
11. Culegere de itemi
12. Teste de evaluare a cunoştinţelor

XI. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. d/o	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată resursa
1.	Mozes C., *Tehnica îngrijirii bolnavului,* Editura Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
2.	Titircă L., *Ghid de Nursing*, Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2006.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
3.	Titircă L., *Tehnici de evaluare şi îngrijiri acordate de asistenţii medicali*, Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2005.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
4.	Titircă L., *Breviar de explorări funcţionale*, Editura Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
5.	Titircă L., *Manual de îngrijiri speciale*, Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2006.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo”
6.	www.ms.md – Protocoale clinice naţionale	
7.	www.sestrinskoe-delo.ru	